

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

4 Vtrùm is, qui ludo vetito perdidit, teneatur soluere in foro conscientiaë.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Denique conſuetudine receptum eſt, vt nemo putet ſe teneri hac lucra reddere, niſi per ſententiam Iudicis compellatur.

Dices, In Græca editione dicitur, *Data ſuper aleæ luſu cautio ſi irrita & condici poſſit*: ergo contractus ludi eſt irritus, ac proinde ſolutum debet reſtitui, etiam ante ſententiam?

20
Cautio in-
terueniens.

Reſp. *Cautio* diſtingui ab ipſo contractu, ad cuius ſecuritatē datur: vnde etſi cautio ſit irrita, non idēo contractus ludi eſt irritus. dicitur autem irrita *cautio*, quia ex vi ipſius non poteſt victus cogi ad ſolutionem: & ſi quis ex ea coactus fuerit ſoluere, eō quod non potuerit probare illam eſſe datam ſuper aleæ luſu, poteſt vti occulta compensatione; quia coactus eſt ſoluere ex vi cautionis, quæ nullam vim habebat.

21
Si victor
in ſepe dicit
ſenſentiā.

Petes Primò, Quid ſi victor impediatur ne Iudex illum condemnet ad reſtitutionem lucrorum, tenebitur ne adhuc reſtituere?

Reſpond. Si impediatur per vim vel fraudem, tenebitur: quia per iniuriam impeditur ne victus poſſit recuperare id, ad quod leges ei luſu tribuunt. ſi autem abſque vi vel fraude impediatur, non tenebitur; quia vitur Iure ſuo, ne condemnetur. vt ſi neget ſe quidquam ludo lucratum, eō quod res ſit omnino occulta, nec victus habeat vllum teſtem quo id probet. cum enim hic examinatur criminaliter, vt puniatur priuatione lucri in pœnam criminis; non tenetur fateri, etiam ſi ſub iuramento rogetur, antequam ſit ſemiplenè probatum per vnum teſtem omni exceptione maiorem, vt docet Molina diſputat. § 14. Hac ſententia probabilis eſt. Contraria tamen videtur verior, ex contrario fundamento. non enim iſta lex videtur eſſe pœnalis, ſed diſpoſitiua æqui & boni, ne homines rebus ſuis per ludum irrecuperabiliter priuentur, cum magno Reipubl. incommodo, vt dictum eſt dubit. 1. ſicut illæ leges, quæ certis caſibus concedunt in integrum reſtitutionem. Confirmatur, quia ſi victor in pœnam delicti condemnaretur ad reſtitutionem lucri, non deberet fieri reſtitutio victo, qui fuit particeps delicti, ſed fiſco; ſicut cum aliquid datum eſt pro adulterio, vel homicidio. Itaque victor non examinatur criminaliter, ſed civiliter; ſicut cum petitur reſtitutio in integrum: ac proinde rogatus tenetur fateri veritatem, etiam ſi res occulta ſit.

22
Si victus
non audeat
repetere.

Petes Secundò, Quid ſi victus non audeat repetere in iudicio, metu dedecoris, poteritne vti occulta compensatione aduerſus victorem?

Reſpond. Non poſſe. Ita Caſtro & Medina ſuprà. Idem tenet Sorus, etſi dubitanter. in eadem ſententia eſt Adrianus qu. de Ludo, §. Sed oritur ex his: etſi Sorus & Medina contrariam ſententiam ei tribuant. Ratio eſt, quia victus non habet ius ad recuperandum amiſſum, niſi per Iudicis ſententiam: aliud enim ei leges non concedunt. poteſt tamen minari accuſationem & repetitionem in iudicio; & ſi victor, vt hoc declinet, reſtituat ei lucrum, poterit victus illud accipere; modo tamen verè animum haberet in iudicio repetendi; quia tunc tanti valet repetere, quanti eſt id,

23

quod accipit vt non repetat. Secus ſi non habebat animum repetendi, ſed ſolum ſingebar, iuxta Molinam loco cit. Quamuis etiam in hoc caſu verius putem, poſſe accipere; quia habet Ius repetendi: quo Iure cedit. vide ſuprà cap. 17. dub. 6.

DUBITATIO I V.

Utrum is, qui ludo vetito perdidit, teneatur ſoluere in foro conſcientiæ.

24
Quidam DD. dicunt teneri ſoluere, quamuis ſolutum poſſit poſteà in iudicio repetere. Ita Caſtro & Medina ſuprà. Ratio eſt, quia Iure naturali quiſque tenetur implere promiſſa.

Reſpond. tamen, Iure communi Caſareo non teneri ſoluere quod ſic amiſit. Ita Adrianus ſuprà, Couarr. ad regul. Peccatum, p. 2. § 4. num. 8. Inſinuat Nauarr. cap. 20. num. 17. videtur enim probare ſententiam Adriani & Couarruuiæ.

Probatum Primò. Quia Iure Caſareo ſancitur, vt victus non cogatur ſoluere: atqui parum eſt non cogi in foro externo, ſi interim cogitur in foro conſcientiæ. deinde cur vult illum non cogi, niſi quia mens eius eſt, vt non ſoluat, & rebus ſuis ſe non exuat, & victor non fruatur lucro?

Secundò, Ibidem conceditur, vt victus & eius heredes poſſint ſolutum repetere: atqui hoc ipſo videtur concedi, vt non teneatur ſoluere: cur enim non eximat illum obligatione ſoluedi, cui concedit Ius, ſi ſoluere, repetendi? Confirmatur, quia qui ad agendum admittitur, eſt multo magis ad excipiendum admittendus, vt habetur cap. Qui ad agendum. de reg. Iuris in 6. ergo cum victo detur actio ad recuperandum pretium ſolutum, conceditur eidem etiam Ius excipiendi contra victorem, vt ei non ſoluat. quorſum enim per inuiles ambages ducatur, vt rem ſuam recuperet, cum ab initio poſſit non ſoluere?

Tertiò, in lege Græca redditur irrita omnis cautio data ſuper aleæ luſu. vult ergo ex aleæ luſu non naſci obligationem ſoluedi. cur enim vellet cautionem, quæ contractum confirmet, eſſe irritam, ſi ex contractu vellet aliquam obligationem naſci?

Nec obſtat, quod Iure natura teneamur promiſſa liberè facta implere: hoc enim verum eſt, niſi maior poteſtas reddat ea irrita & inualida; aut niſi faciat poteſtatem non implendi; quod ob iuſtam cauſam facere poteſt. Idem dicendum de quouis alio contractu. quamuis enim lex contractum ludi non reddat propriè irritum; (victor enim poteſt exigere à victo ſolutionem rei, quam lucratus eſt; & cum ei tradita fuerit, acquirit eius dominium, nec tenetur eam reſtituere victo ante ſententiam: quod eſt ſignum, contractum non fuiſſe irritum) tamen cōcedit victo poteſtatem liberandi ſe, & excutiendi obligationem per contractum inductam, ſi velit. Itaq; etſi victor poſſit ſolutionem exigere, tamen non poteſt eam extorquere, ſi victus beneficio legis vt volens, nolit ſoluere.

Petes Primò, Quid ſi vterque renuntiarit beneficio legis, ceſſeritque Iure ſuo; poteritne victus adhuc denegare ſolutionem?

Reſpondeo, Si ſolum renuntiauit ſimplici verbo abſque iuramento, poterit non ſoluere; & ſi ſoluere, repetere: ſimplex enim ceſſio non priuat hominem Iure, quod lex ei tribuit, in fauorem boni communis. alioquin facillimè omnis vis legis redderetur inanis & fruſtratoria. Si verò renuntiauit cum iuramento, iurando ſe non vſurum beneficio legis, tenetur ſoluere, & ſolutum non poteſt repetere; ſi tamen de ea re liberè poterat diſponere, quia iuramentum de relicta, alteri

25

Obiectio.

Lex dat
poteſtatem
excutiendi
onus ſol-
uendi.

26

Renuntia-
tio beneficij
legis.

alteri factum, neceſſario eſt ſeruandum, vt pater cap. Quamuis pactum, de pactis, in 6. Si iurauit tantum ſe ſoluturum, tenetur quidem ſoluere, ſed poterit ſolutum repetere; quia non iurauit ſe non repetiturum: niſi forte mens eius fuerit etiam ad hoc ſe obligare; iuramentum enim ſecundum mentem iurantis aſtringit.

27 *An hoc iuramentum poſſit relaxari.*
Petes Secundò, Vtrum iſte in hoc euentu poſſit petere iuramenti relaxationem à Præſato, & tunc non ſoluere, vel ſi ſoluit, repetere? Molina putat tale iuramentum non poſſe relaxari abſque conſenſu eius, cui factum eſt; quia factum eſt in illius commodum, abſque vi & fraude: ac proinde per illud acquiſitum eſt illi ius, quo non poſſet ſpoliari iniuriſ. Alij verò putant, abſolute relaxari poſſe, ſicut iuramentum de ſoluendis vſuris. Verum dicendum eſt, tale iuramentum poſſe relaxari, ſi ſolum iurauit ſoluere, ſeu tradere rem, abſque intentione non repetendi; quia tale iuramentum non confirmat contractum; cum non excludat priuilegium legis, quo conceditur repetitio. Si autem iurauit ſoluere, & non repetere, vel faltem ea mens eius fuit, eſt non expreſſerit; non poſſet relaxari iniuriſ eo, cui præſtitum eſt, niſi viſ aut fraus interuenerit.

Secus eſt de iuramento ſoluendi vſuras: hoc enim eſt per iniuriam extortum, & vſurarius per hoc nullum ius acquirit; ſed ſolum eſt implendum, ne Deus videatur fuiſſe aſſumptus in teſtem falſi. vide cap. 17. dub. 7.

DUBITATIO V.

Utrum per ludum & Sponſiones poſſit lucrari is qui non poſteſt perdere.

28 *Si alter ſit certus lucrandi.*
Notandum eſt, Eſſe potiſſimum dubium in tribus caſibus. Primus eſt, Si alter ſit ita peritus ludi, vt moraliter certum ſit ipſum lucraturum; aut ſi ita ſit certus de re ſuper qua ſit ſponſio, vt non poſſit amittere. Videri poſſit alicui, hōs poſſe lucrari, ſi nihil ſimulat aut fraudulenter agant, quò alios ad ludum vel ſponſionem pertrahant, ſed ſimpliciter ſe offerant: quod expreſſe docet Toletus l. 5. c. 27. de faciente ſponſionem, quod etiam docuit Decius conſil. 115. & Couarr. regula Peccatum, p. 2. §. 4. n. 6. Deij ſententiam approbans. eademq; videtur ratio ludentis; quia non tenetur ex iuſtitia ſuam peritiam declarare aduerſario ne ille amittat: quiſque enim hīc ſuas partes agitalle verò ſuæ temeritati imputare debet, quòd ignotum prouocari, aut prouocatus, periculo perdendi ſe expoſuerit, non examinata eius qualitate. Nec obſtare videtur, quòd is, qui vendit rem aliquam, teneatur vitium eius occultum aperire, ac proinde pari ratione eum, qui ludit, teneri ſuam peritiam patefacere. Reſponderi enim poterit: Primò, Venditorem ad hoc ex iuſtitia non teneri, ſi emptor id non poſtulet, ſed ſuo iudicio rem explorare velit; iuxta ea quæ dicta ſunt ſuprà c. 21. dub. 11. Secundò, Quidquid ſit de venditore, aliam eſſe rationem in ludo; quia in venditione & emptione quaeritur æqualitas rei & pretij: in ludo verò & ſponſionibus quaeritur victoria, vel fortuna, vel induſtriæ, vel ſcientiæ. vnde etiamſi tua induſtria vel ſcientia ſit maior, non teneris eam aduerſario patefacere. ſatis eſt vt eam non tegas aliqua ſimulatione, qua alter decipiatur.

Verum contraria ſententia eſt communis, vnde & nobis amplectenda. Fundamentum huius eſt, non quòd quidam ponunt, quia debet eſſe par conditio ludentium, (id enim verum non eſt de paritate induſtriæ, vel notitiæ; ſed de paritate in legibus ſeruandis, & iure lucrandi vel perdendi; vnde ad rem non facit) ſed quia error ſeu dolus dat cauſam contractui. ſi enim hic alterius peritiam noſſet, nollet ſuam cum ea committere: at quando error dat cauſam contractui, hic vel irritus eſt, vel in irritum reuocari poſteſt; vt oſtenſum eſt cap. 17. dubit. 5. num. 29. & ſeq. Vide, ſi placet, quæ ibi dicta: ex quibus rationi alterius ſententiæ reſponderis.

Nec obſtat, quòd is cui in ludo felicior ſors aut partitio accidit, ita vt certus ſit de lucro, poſſit eare diſſimulata augere ſponſionem, & offerre duplum aut quadruplum in ludum, etiamſi alter decipiatur; vt docent Couarr. & Decius ſuprà, & Ioannes Medina C. de reſtit. q. 22. & alij: quia ludi leges conſuetudine receptæ id permittunt, vt iidem Auctores docent. vnde ſi conſuetudo ſimili modo permetteret exceſſum peritiæ in altero, non putarem cogendum ad reſtitationem.

31 *Si habet animum non ſoluendi.*
Secundus caſus eſt, Cum is, qui ludit, habet animum non ſoluendi, vel ſolutum repetendi. Talis non poſteſt lucrari. Primò, Quia decipit aduerſarium; (hoc ipſo enim quo exponit rem ſuam, ſignificat ſe eſſe paratum ſoluere & amittere, ſi ludo vincatur, cuius tamen contrarium mente gerit) quam deceptionem ſi aduerſarius ſciet, nollet ludere. Secundò, Quia debet eſſe par conditio ludentium; nempe vt vterque eodem modo paratus ſit amittere rem depoſitam, ſi victus fuerit, qui tamen ſincero animo luſit, non cogitans de non ſoluendo, vel de recuperando amiſſo, aut habens animum ſoluendi, & non recuperandi; poſteſt peracto luſu mutare animum, & nolle ſoluere; vel ſi ſoluit, repetere ſolutum: quia hoc vtrique leges concedunt, & in eo ſunt pares. idq; locum habet, ſiue vterque ludat credito, ſiue vterque præſenti pecunia; ſiue alter credito, alter præſenti pecunia. ſicut enim qui ludit credito, poſteſt poſtea nolle ſoluere; ita etiam qui præſenti pecunia ludit, poſteſt repetere ſolutum. vnde verum non eſt quòd quidam docent, cum, qui ludit credito, non poſſe lucrari ab eo, qui exponit præſentem pecuniam, niſi iuret ſe ſoluturum. ſatis enim eſt vt ludens credito, bona fide intendat ſoluere, vtque aduerſarius, eius fide ſit contentus.

Petes, Quid ſi ludens credito non teneatur ſoluere, & ludenti pecuniâ numeratâ non detur repetitio; Vtrum tunc is, qui credito ludit, poſſit lucrari?

Reſpond. Poſſe, ſi cum luderet animum habebat ſoluendi: quâ alter cenſetur cedere iure ſuo, hoc ipſo, quo ſciens & volens cum tali ludit, præſentem pecuniam exponens. Talis lex lata eſt à Carolo V. in Hiſpania, de qua Couarr. reg. Peccatum, p. 2. §. 4. num. 8. & Caſtro lib. 2. de leg. pæn. cap. 2.

32 *Si nō poſſit alienare. Religioſus.*
Tertius eſt, Cum alter ludentium non poſſet rem depoſitam alienare; vt ſi ſit Religioſus vel filius familias. Religioſus abſque conſenſu Superioris non poſteſt quidquam ludo acquirere; quia ſine eo non poſteſt quidquam in ludum deponere. vnde ſi lucraretur, tenetur ad reſtitationem; ſicut & ille tenetur, qui ab eo lucratus fuerit. Cum